

KRÆFTREVISIONSUDVALGET

Til Arbejds miljørådet

Sekretariat
Landskronagade 33
2100 København Ø

Telefon 7012 1288

www.at.dk

Vores sag nr. 20175000551

Vores ref. bjp

postkasse6kontor@at.dk

7. juni 2018

Indstilling fra kræftrevisionsudvalget

Hermed fremsendes indstilling fra kræftrevisionsudvalget om Arbejdstilsynets forslag til opdatering af kræftbekendtgørelsens bilag 1 og 2.

Om kræftrevisionsudvalget

Kræftrevisionsudvalget er et stående udvalg under Arbejds miljørådet, som behandler forslag til revision af bilag 1 og 2 i kræftbekendtgørelsen. På baggrund heraf, laves der en indstilling til Arbejds miljørådet.

Udvalget består af:

Indstillet af LO-siden

Keld Høgh, CO-industri
Jan Toft Rasmussen, Dansk Metal
Ulrik Spannow, BAT-kartellet
Nanna Sars Schewitsch, 3F

Indstillet af DA-fællesskabet

Jens Skovgaard Lauritsen, DA
Bent Horn Andersen, DI
Søren Eggert Beck, Dansk Byggeri

Indstillet af Akademikerne

Tina Frisk Kjettrup, Akademikerne

Indstillet KL og Danske Regioner

Christian Hallenberg, Danske Regioner

I. OM UDVALGET

Formandsskabet og sekretariatsfunktion er blevet varetaget af Arbejdstilsynet ved kontorchef Katrine Krone. Arbejdstilsynet har desuden deltaget i udvalgets møder med henblik på at kunne besvare spørgsmål m.m. fra udvalget.

Der er afholdt fire møder i udvalget: Den 21. september, 31. oktober og 12. december 2017 samt den 22. januar 2018.

På de møderne er der afgivet bemærkninger til Arbejdstilsynets forslag til opdatering af kræftbekendtgørelsens bilag 1A og 2.

II. ÆNDRINGER FORETAGET I UDVALGSPROCESSEN

I det materiale, der blev sendt til Kræftrevisionsudvalget forud for udvalgets første møde i den 21. september 2017, indgik et dokument med fire skemaer, som vedlægges udvalgets indstilling.

Dokumentet indeholder fire skemaer, som angiver, hvordan Arbejdstilsynet på daværende tidspunkt lagde op til at ændre i kræftbekendtgørelsens bilag 1A og 2. Hvert skema vedrører ét af de fire temaer, som udvalget har drøftet. Dvs.:

1. Nye stoffer og materialer i bilag 1A med eventuel særregulering (skema 1)
2. Nye arbejdsprocesser i bilag 2 med eventuel særregulering (skema 2)
3. Ændret regulering af stoffer og materialer, som allerede er i bilag 1A (skema 3)
4. Ændret regulering af arbejdsprocesser, som allerede er i bilag 2 (skema 4)

Arbejdstilsynet har på baggrund af udvalgets drøftelser – og inden udvalgets indstilling er sendt til Arbejds miljørådet – opdateret skemaerne på nedenstående punkter. Sidetallene referer til sidetallene i vedlagte dokument med de fire skemaer, hvor opdateringerne er ændringsmarkeret.

SKEMA 1

Side 1

I forordet er der i tredje afsnit efter lukket anlæg blevet tilføjet ”hvis det er teknisk muligt, og”.

Linje med ”Acheson proces, erhvervsmæssig eksponering forbundet hermed” er flyttet til skema 2 om arbejdsprocesser.

Side 2

Linje med ”Areca nødder” er slettet.

Linje med ”Bitumen, erhvervsmæssig eksponering ved oxideret bitumen og deres emissioner ved tagdækning” er flyttet til skema 2 om arbejdsprocesser.

Linje med ”Bitumen, erhvervsmæssig eksponering ved straight run bitumen og deres emissioner ved vejasfaltering” er flyttet til skema 2 om arbejdsprocesser.

Linje med ”Bitumen, erhvervsmæssig eksponering ved hård bitumen og deres emissioner ved asfaltarbejde” er flyttet til skema 2 om arbejdsprocesser og hedder nu ”Bitumen, erhvervsmæssig eksponering ved hård bitumen og deres emissioner ved arbejde med støbeasfalt.

Side 5

I linje med ”Kulstofnanorør MWCNT-7” er CAS-nummeret blevet slettet, og i bemærkninger er det præciseret, at det drejer sig om frie kulstofnanorør.

Side 6

I linje med ”Mineralolier, ubehandlet eller ...” er ordlyden blevet ændret til ”Mineralolier, ubehandlet eller let raffineret råolie”.

Linje med ”MOPP og andre kombinerede ...” er blevet slettet, da ”MOPP og andre kombinerede ...” står i skema 3.

Side 7

Linje med ”Passiv rygning” er blevet flyttet til skema 3 under ”Tobaksrøg og udsættelse for tobaksrøg (passiv rygning)”.

Linje med ”Phenacetin, ...” er blevet ændret til ”Phenacetin, smertestillende blandinger med indhold heraf”.

Side 9

De to sidste linjer med ”Østrogen-progestogen ...” er blevet samlet til én linje med ”Østrogen-progestogen, behandling med”.

Derudover er alle kemiske navne i hele skema 1 nu stavet på dansk og ikke på engelsk.

SKEMA 2

Ud over de linjer, der er flyttet fra skema 1 til skema 2 drejer det sig om:

Side 10-11

I forordet til skema 1 er der efter lukket anlæg blevet tilføjet ”hvis det er teknisk muligt”.

Linjerne med ”Aluminium produktion”, ”Gummi produktion”, ”Koksproduktion”, ”Produktion af gas ...” og ”Magenta produktion” er blevet ændret, så de alle starter med ”Fremstilling af ...”.

SKEMA 3

Side 12

I de to linjer med anthracenolie er de gennemstregede CAS-numre blevet slettet.

Side 12-13

I linje med ”Arsensyre” er teksten ændret til, hvad der er gældende i dag, da solnedgangsdatoen er overskredet.

Side 15

I linje med ”Ammoniumdichromat” er teksten ændret til, hvad der er gældende i dag, da solnedgangsdatoen er overskredet.

Side 15-16

I skema 3 er den kommende regulering for nogle stoffer omfattet af REACH's godkendelsesordning blevet ændret. Det drejer sig om stoffer frem til og med Kaliumchromat på 16 i dokument 2.

I linje med Chromsyre på side 15 og 16 er den slettede tekst som det eneste sted markeret med en overstregning. Sletningen er markeret som et eksempel på de ændringer, som Arbejdstilsynet skal foretage i bilag 1A for de øvrige stoffer, hvor solnedgangsdatoen er overskredet.

Side 16

I linje med "Chromtrioxid" er teksten ændret til, hvad der er gældende i dag, da solnedgangsdatoen er overskredet.

I linje med "Dichromsyre" er teksten ændret til, hvad der er gældende i dag, da solnedgangsdatoen er overskredet.

Side 16-17

I linje med "Kaliumchromat" er teksten ændret til, hvad der er gældende i dag, når solnedgangsdatoen er overskredet.

Side 18

I linje med "Emissioner fra indendørs afbrænding af biomasse brændsler (primært træ)" er der under bemærkninger tilføjet "Ved brug af åben ild, åbne pejse o.l."

Side 18-19

I linje med "Formaldehyd" står der "hårder" igen under bemærkninger sammen med "Malinger, lakker, lime, hårder, trykfarver m.v."

Side 19

I linje med "Krystallinsk siliciumdioxid, støv af, ..." nævnes efter "støv af" ", herunder bl.a.:". Reguleringen vil fortsat omhandle "Respirabelt støv af krystallinsk siliciumdioxid og støvende materialer med indhold heraf ...".

Linje med "Tridymit" er blevet slettet.

Linje med "Tripoli" er blevet slettet.

Side 23

Linje med "Syntetiske mineralfibre: Mineraluld som ..." vil blive slettet ved fremsendelsen til AMR, da kræftbekendtgørelsen vil være uændret for "gammel" mineraluld.

III. Generelle bemærkninger fra udvalget

DA-fællesskabet finder, at bilag 1A til kræftbekendtgørelsen ikke er velegnet til at håndtere begrebet "udsættelse for", der blev introduceret i kræftbekendtgørelsen i 2015, da bilaget er rettet mod industriel/professionel brug.

DA-fællesskabet finder, at der er behov for at drøfte, hvordan det fremadrettet håndteres, at fx forurenede byluft optræder på bilaget. I forlængelse af dette bemærkede DA-fællesskabet også, at det er problematisk, at de danske regler foreskriver adskilt opbevaring af arbejdstøj i forbindelse med "udsættelse for", når man i direktivet henviser til "kontaminering".

DA-fællesskabet gør opmærksom på, at arbejdsgiverne ind imellem kommer til at overse bilag 1B, da den omfattende liste i bilag 1A giver indtryk af at være udtømmende. DA-fællesskabet finder derfor, at den regulering, der gælder via bilag 1B, bør gøres mere tydelig, hvis princippet skal videreføres.

DA gør opmærksom på, at der på et ukorrekt grundlag for visse stoffer er henvist til en anvendelsesbegrænsning i REACH, hvor begrænsningen ikke vedrører en arbejds miljømæssig anvendelse, men alene vedrører et stofs anvendelse som komponent i visse produktgrupper, med henblik på forbruger- eller miljøbeskyttelse.

Det gælder fx forbud mod anvendelse af visse phthalater (CAS. Nr. 117-81-7) i legetøjsprodukter. Der er behov for at disse fejl rettes, således der kun henvises til REACH for stoffer, hvor en begrænsning regulerer anvendelsen i arbejdsmiljøet (oplagt her er anvendelsesbegrænsninger for et stof i særlige arbejdsprocesser, fx chloroforms anvendelse i åbne systemer), således at det ikke fejlagtigt fremgår af kræftbekendtgørelsen, at REACH's forbud mod at et stof er indeholdt i særlige produkter, også er et forbud mod at anvende stoffet i arbejdsmiljøet.

I forhold til REACH kvitterer DA-fællesskabet for, at der bliver taget hånd om den utilsigtede konsekvens af den seneste opdatering af bekendtgørelsen i forhold til chromtrioxid. DA-fællesskabet opfordrer Arbejdstilsynet til at overveje, om der kan være tale om en mere generel betragtning, idet tilsvarende kan gælde for andre stoffer omfattet af godkendelsesordningen.

DA-fællesskabet gør i øvrigt opmærksom på, at de mange henvisninger til REACH i bilag 1 giver anledning til uklarhed hos virksomhederne om hvilket regelsæt der gælder. Arbejdstilsynet bør derfor overveje i bekendtgørelsen og i vejledningen meget tydeligt at redegøre for sammenhængen mellem de to regelsæt.

DA-fællesskabet gør opmærksom på, at der i bilag 1A ikke skelnes mellem stoffer, der er optaget på bilaget pga. en harmoniseret klassificering i CLP og stoffer optaget pga. en vurdering fra IARC. Dette kunne eventuelt markeres i bilaget.

DA-fællesskabet er opmærksom på, at spørgsmål der isoleret set ikke vedrører den aktuelle opdatering af kræftbekendtgørelsens bilag 1A og 2 falder uden for kræftrevisionsudvalgets ”opgavebeskrivelse”, men forventer at spørgsmålene vil kunne drøftes i et kommende regeludvalg.

DA-fællesskabet finder det hensigtsmæssigt, at den foreslåede linje med ”Syntetiske mineralfibre: Mineraluld som ...” bliver slettet, da det i forbindelse med udvalgets arbejde er blevet klart, at der er videnskabelig enighed om, at der ikke er grundlag for en kræftklassificering. DA-fællesskabet lægger her vægt på, således som det også er fremgået af drøftelserne på udvalgets møder, og af Arbejdstilsynets redegørelse om mineraluld til kræftrevisionsudvalget, at:

- Klassificeringen i den harmoniserede liste over klassificeringer i CLP-forordningen stammer fra 1997, og skete på baggrund af, at IARC i 1988 havde vurderet af mineraluldsfibre var mistænkt for at være kræftfremkaldende,
- denne klassificering blev direkte overført fra det gamle klassificeringsdirektiv til CLP uden evaluering i forhold til de kriterier CLP fastsætter, og formodes ikke at leve op til de kriterier for klassificering, der er gældende efter CLP.
- IARC allerede i 2001 omgjorde sin vurdering til, at der ikke var tilstrækkelig evidens for, at syntetisk mineraluld var muligt kræftfremkaldende.
- Efter at regeludvalget i sommeren 2016 nævnte muligheden for fremtidigt at inkludere montering og isoleringsarbejde med mineraluldsfibre i kræftbekendtgørelsen, besluttede også EU's videnskabelige komité om erhvervsbetingede grænseværdier, SCOEL, i 2016 at trække sine to

anbefalinger fra 2002 og 2012 tilbage, og stoppe det videre arbejde med at fastsætte en grænseværdi, da det var vurderingen, at grundlaget for kræftklassificering ikke var til stede.

- At både IARC og SCOEL har vurderet både gammel og ny mineraluld fra før og efter klassificeringen i 1997, og at derfor hverken IARC eller SCOEL i dag vurderer, at der er grundlag for at klassificere hverken gamle eller nye syntetiske mineraluldsfibre som muligvis kræftfremkaldende.

DA-fællesskabet anerkender den tradition i dansk arbejdsmiljøregulering, at stoffer med en harmoniseret klassificering som muligt kræftfremkaldende optages i kræftbekendtgørelsens bilag, men påpeger samtidig at generelle traditioner ikke må have forrang for det helt nødvendige princip, at den konkrete regulering altid skal hvile på den nyeste og bedste forskningsbaserede viden.

DA-fællesskabet finder det derfor meget beklageligt, at Arbejdstilsynet ikke tager konsekvensen af, at grundlaget for CLP-forordningens klassificering er forældet og ukorrekt, og at CLP-klassificeringen således i dag alene beror på, at EU ikke har prioriteret en ajourføring af forordningen, hvorved gammel mineraluld ikke ville opnå nogen klassificering.

DA-fællesskabet finder endelig Arbejdstilsynets ønske om at indsætte en ny bestemmelse i mineraluldsbekendtgørelsen om kemisk APV og særlige oplysningspligter om risici for sikkerhed og sundhed mv., egnede til at sikre et højt forebyggelsesniveau.

LO-siden udtaler, at man generelt støtter opdateringen af bekendtgørelsens bilag.

LO-siden finder, at virksomheder ind imellem kommer til at overse bilag 1B, da den omfattende liste i bilag 1A giver indtryk af at være udtømmende. LO-siden giver på den baggrund – som DA-fællesskabet – udtryk for, at bilag 1B med fordel kan tydeliggøres, hvis princippet skal videreføres.

LO-siden lægger til grund, som oplyst af Arbejdstilsynet under udvalgets arbejde, at det ikke har beskyttelsesmæssige konsekvenser, om et stof eller materiale er omfattet af bilag 1A eller bilag 2.

Vedrørende arbejde som indebærer udsættelse for andet træstøv fra nåletræ i bilag 2 finder LO-siden, at formuleringen ”i høje koncentrationer gennem længere tid” bør slettes. Der er tale om en forældet og misvisende formulering, som ikke har betydning for de forebyggende foranstaltninger, arbejdsgiveren skal iværksætte for at beskytte arbejdstagerne. Formuleringen harmonerer ikke med praksis for anerkendelse af erhvervs sygdomme, der ikke skelner mellem støv fra hårdt og blødt træ. Arbejdsskadestyrelsens vejledning om erhvervs sygdomme slår fast, at der ved kirtelcellekræft [adenocarcinoma] er øget risiko efter nogle års eksponering for træstøv selv ved ret lave eksponeringsniveauer. SCOEL peger i sin vurdering fra 2003 på, at støv fra hårdt træ formentlig er farligere end støv fra blødt træ, hvad angår kirtelcellekræft, men SCOEL peger også på, at det alt i alt ikke synes at være relevant at skelne mellem støv fra hårdt og blødt træ.

LO-siden lægger vægt på at fortsætte den hidtidige praksis om optagelse af stoffer og materialer i bilagene til bekendtgørelsen, jf. bl.a. følgende redegørelse fra Arbejdstilsynet i notat af 5. september 2017, som indgik i udvalgets mødemateriale: ”Det bemærkes, at stoffer, stofgrupper, materialer eller arbejdsprocesser, som af IARC og/eller efter CLP er blevet vurderet som værende dokumenteret, sandsynligt eller muligt kræftfremkaldende optages i de to bilag med en angivelse af, hvilke krav der gælder for brugen heraf.”

Arbejdstagersidens bemærkninger om mineraluld

Arbejdstagersiden ser med stor bekymring på Arbejdstilsynets forslag til regulering af arbejde med montering og nedrivning af ikke-bioopløselige syntetiske mineralfibre (gammel mineraluld). Konsekvensen af forslaget er, at montering og nedrivning af gammel mineraluld fortsat undtages kræftbekendtgørelsen.

1. LO bemærker, at gammel mineraluld allerede *er omfattet* af kræftbekendtgørelsen for så vidt angår ”arbejdsprocesser, hvorved der udvikles respirable syntetiske mineralfibre” og såkaldt ”anden udsættelse”. LO er foruroliget over, at Arbejdstilsynet undlader at foreslå, at arbejde med montering og nedrivning af gammel mineraluld skal omfattes af kræftbekendtgørelsen. Der er tale om samme kemiske materiale (gammel mineraluld), der af EU klassificeres ens, nemlig som muligt kræftfremkaldende. Arbejdstilsynets forslag indebærer således forskelsbehandling til ulempe for arbejdstagere, der arbejder med montering og nedrivning af gammel mineraluld.
2. Arbejdstilsynet anfører over for kræftrevisionsudvalget, at den helt afgørende årsag til, at Arbejdstilsynet har erstattet sit tidligere forslag om at lade montering og nedrivning af gammel mineraluld omfatte af kræftbekendtgørelsen med et forslag om at bevare status quo (og således ikke lade montering og nedrivning af gammel mineraluld omfatte af bekendtgørelsen) er uoverensstemmelse mellem EU’s harmoniserede liste over klassificeringer i CLP-forordningen og IARC’s vurdering af, hvorvidt de ikke-bioopløselige mineralfibre kan klassificeres som muligt kræftfremkaldende.

LO henviser til, at arbejdsmiljøloven har til hensigt at beskytte arbejdstagerne mod farer i arbejdet, og at loven tilstræber at skabe et sikkert og sundt arbejdsmiljø, der til enhver tid er i overensstemmelse med den tekniske og sociale udvikling i samfundet. LO henviser også til, at EU’s kræftdirektiv slår fast, at forsigtighedsprincippet bør anvendes ved beskyttelsen af arbejdstagernes sundhed.

Det er arbejdstagersidens opfattelse, at det er helt i tråd med både arbejdsmiljøloven og kræftdirektivet at lade tvivlen komme ansatte til gode. På den baggrund mener LO, at kræftbekendtgørelsen ved eventuel uoverensstemmelse mellem EU’s klassificering og IARC’s vurdering skal prioritere hensynet til, hvad der mest effektivt beskytter de ansatte, og således i den konkrete sag regulere på baggrund af EU’s klassificering.

3. LO finder det principielt og stærkt problematisk, at Arbejdstilsynet med sit forslag bryder med mange års dansk tradition og praksis om at optage stoffer og materialer, der er vurderet som værende muligt kræftfremkaldende, i bilagene til kræftbekendtgørelsen.
4. LO beklager, at Arbejdstilsynet vælger at se bort fra, at Arbejdstilsynets råd så sent som i 2015 har indstillet til beskæftigelsesministeren, ”... at nedrivning af mineraluld, der klassificeres som kræftfremkaldende kategori 2 i bilag VI til CLP-forordningen, ikke længere bør undtages kræftbekendtgørelsen”.
5. LO vurderer, at danske virksomheder ikke stilles dårligere i den internationale konkurrence ved at lade nedrivning af gammel mineraluld omfatte af kræftbekendtgørelsen, da de danske arbejdsmiljøregler gælder for både danske og udenlandske virksomheder i Danmark.
6. LO opfordrer til, at gammel mineraluld reguleres via kræftbekendtgørelsen, og at § 3 i bekendtgørelsen ophæves. Såfremt beskæftigelsesministeren alligevel beslutter at undtage montage

og nedrivning af gammel mineraluld fra kræftbekendtgørelsen, kan LO dog støtte, at mineraluldsbekendtgørelsen revideres, så den vil svare til, at montage og nedrivning af gammel mineraluld reguleres i kræftbekendtgørelsen.

LO lægger her vægt på, at beskyttelsesniveauet i mineraluldsbekendtgørelsen reelt ”bringes på niveau med” reglerne i bekendtgørelsen for arbejde med stoffer og materialer og kræftbekendtgørelsen, og at den eneste forskel vil være, at håndtering af affald ikke reguleres i mineraluldsbekendtgørelsen.

7. LO noterer sig, at Arbejdstilsynets forslag til revisionen af mineraluldsbekendtgørelsen indebærer, at der i denne indsættes krav om kemisk APV, (dokumentation for) virkningen af de forebyggende foranstaltninger og en udvidet instruktionspligt.

LO vurderer dog, at det ikke er tilstrækkeligt alene at tilføje disse elementer for at bringe beskyttelsesniveauet i mineraluldsbekendtgørelsen på niveau med kræftbekendtgørelsen. LO mener, at revisionen af mineraluldsbekendtgørelsen skal indebære, at syntetiske mineralfibre også omfattes af farlighedsbegrebet og reglerne om substitution og forebyggelsesprincipper i arbejdsmiljødirektiverne (kemisk agensdirektivet og kræftdirektivet).

LO henleder opmærksomheden på, at mineraluldsbekendtgørelsen generelt trænger til at blive moderniseret. Bekendtgørelsen har uklare pligtsubjekter og fremstår forældet, bl.a. ved at tillade brug af trykluft. Mineraluldsbekendtgørelsen synes heller ikke at være på niveau, hvad angår anvendelse af arbejdsprocesser, arbejdsmetoder og værktøj, der udelukker eller begrænser udvikling af støv.

8. LO noterer sig, at Arbejdstilsynet i sin redegørelse til kræftrevisionsudvalget anfører, at nedtaget gammel mineraluld kan genudlægges, fx på samme bygning. LO vurderer, at genudlægning af gammel mineraluld strider mod forebyggelseshierarkiet samt reglerne om substitution (at farlige stoffer og materialer på arbejdspladsen skal fjernes, erstattes eller begrænses til et minimum, navnlig ved at erstatte et farligt stof eller materiale med et ufarligt, mindre farligt eller mindre generende stof eller materiale eller arbejdsproces). LO henleder opmærksomheden på, at byggeriets organisationer i BAR-BA (nu BFA-BA) i en branchevejledning om arbejde med isoleringsmaterialer længe har gjort det klart, at støvende isoleringsmaterialer ikke umiddelbart kan genanvendes på arbejdspladsen.

LO anbefaler, at gammel mineraluld, der fjernes fra sin placering, ikke skal kunne genudlægges, og at gammel mineraluld, der fjernes fra sin placering, skal betragtes som (farligt) affald til bortskaffelse. LO anbefaler på den baggrund, at det præciseres i en bekendtgørelse, at fjernet gammel mineraluld ikke må genudlægges på pladsen eller andre byggepladser.

LO-siden opfordrer til, at ændringen af kræftdirektivet, jf. direktiv 2017/2398, hurtigst muligt implementeres i kræftbekendtgørelsen.

KL og Danske Regioner udtaler, at man kan støtte op om både DA-fællesskabet og LO-sidens bemærkning om, at der har behov for en tydeliggørelse af tilstedeværelsen af bilag 1B.

Vedrørende spørgsmålet om MOPP mm. anerkender KL og Danske Regioner, at den historiske baggrund for, hvorfor der ikke er angivet en procentgrænse for MOPP er svær at afdække. KL og

Danske Regioner mener dog, at da ansatte kan udsættes for MOPP, fx i forbindelse med intravenøs behandling, bør der fastsættes en procentgrænse.

IV. Indstilling til Arbejds miljørådet

Et enigt udvalg indstiller, at Arbejdstilsynets forslag til opdatering af kræftbekendtgørelsens bilag 1A og 2 med de ændringer der er foretaget under udvalgets arbejde - med forbehold for de afgivne bemærkninger - følges.

Venlig hilsen

Katrine Krone
Formand